

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

21 август 2026 година

ЧАСТ 1 (Време за работа: 60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 21. включително отбелязвайте в листа за отговори.

1. В кой ред думата е изписана правилно?

- А) изживяни
- Б) усмисляне
- В) оттегляне
- Г) обесценен

2. В кое изречение е допусната правописна грешка?

- А) За решаването на задачата се изисква използване на два алгоритъма.
- Б) В Българската народна банка е изложена колекция от юбилейни монети.
- В) След операция на рамото се налага рехабилитация със физиотерапевт.
- Г) Отдадеността на професията винаги носи истинско удовлетворение.

3. В кое изречение НЕ е допусната правописна грешка?

- А) Тази година надпреварата за голмайсторския приз е изключително оспорвана.
- Б) 10 годишното момче показва завидни способности в областта на математиката.
- В) Белите тигри са много красиви със своите светло-кафяви ивици и сини очи.
- Г) Радио предавателите са устройства, които преобразуват звуковите трептения.

4. В кое изречение е допусната граматична грешка?

- А) От имунитета ни зависи колко често ще боледуваме и колко бързо ще оздравеем.
- Б) В заснежения двор отсреща подскачаха един срещу друг два изгладнели врабеца.
- В) На телевизионния екран зрителите виждат изписан телефонът за връзка със студиото.
- Г) Гласувани са законови промени, свързани с имуществените и наследствените отношения.

5. В кое изречение НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Полският и чешкият отбори са с най-високи резултати преди финала на състезанието.
- Б) Не пропуснах възможността да се срещна с писателя, чийто книги чета с увлечение.
- В) Известно е, че Българската телеграфна агенция е създадена с указ на княз Фердинанд.
- Г) Госпожо Георгиева, дали бихте приела поканата ни да участвате в дискусиата утре?

6. В кое изречение е допусната пунктуационна грешка?

- А) Предвестници на пролетта са, както белоснежното кокиче, така и жълтата иглика.
- Б) Земята притихна под нощното небе, огряно от луната и обсипано с безброй звезди.
- В) Известен като автор на разкази, писателят изненада читателите със стихосбирка.
- Г) Уважаеми дарители, благодарим Ви за участието в благотворителната кампания!

7. В коя от позициите, означени с букви, е допусната пунктуационна грешка?

Човек разбира, (А) кое е истински важно в живота, (Б) когато осъзнае, (В) че най-ценните неща не могат да се купят, (Г) защото са безплатни.

8. В листа за отговори запишете правилната за изречението форма на думата, поставена в скоби.

Необходимо е непрекъснато да се поощрява (любознателност) на децата.

9. В листа за отговори запишете правилно САМО думата, в която е допусната правописна грешка.

Движението в района е осложнено заради тежката метеорологична обстановка.

10. В листа за отговори запишете правилната за изречението форма на думата, поставена в скоби.

Водещи български фирми отчетоха ръст в онлайн продажбите за последните няколко (месеца).

11. В листа за отговори запишете САМО правилната за изречението форма на думата, в която е допусната граматична грешка.

Истински приятел може да се нарече човекът, на който можеш да разчиташ и в най-трудния момент.

12. В листа за отговори запишете САМО правилната за изречението форма на думата, в която е допусната граматична грешка.

С помощта на г-жа Георгиева класът подготвиха презентация за делото на народните будители.

13. В текста са пропуснати САМО ПЕТ препинателни знака. Препишете текста в листа за отговори, като поставите пропуснатите знаци.

Спектакълът Сън в лятна нощ, който се играе в Младежкия театър е своеобразно пътуване между любовта и илюзията. В своята интерпретация на Шекспировата комедия Диана Добрева, режисьор на постановката създава завладяващ спектакъл в който класическият текст се съчетава със съвременна естетика за да акцентира върху темата за човешките копнежи.

Запознайте се с текста и диаграмата и изпълнете задачите към тях (от 14. до 21. включително).

ТЕКСТ 1

Натрапчивата потребност да се прекарва голяма част от времето онлайн, се дефинира в научната литература като патологично състояние. Привличани ежедневно от бързия и лесен достъп до разнообразно онлайн съдържание (музика, видео, игри, постове, реклами), някои хора неусетно могат да станат зависими от него и да се превърнат в „нетохолици“.

Обичайна практика е да се следи реакцията в социалните мрежи на публикувана снимка или текст. Зависимостта от броя виртуални харесвания, коментари и споделяния обаче влияе върху самочувствието. Социалните медии създават изкривена представа за

реалността. Чрез тях всеки предпочита да споделя снимки и видеа от живота си, показващи само позитивни и идеализирани моменти, като по този начин се формират стереотипи за визия и поведение. Потребителите на дигиталното медийно съдържание често се съизмерват с тези стереотипи, което може да доведе до чувство за непълноценност и до понижаване на самочувствието. Възможно е постоянното следване на успешни или популярни личности да засили усещането за провал и да доведе до ниска самооценка, тъй като фокусът се измества от личните потребности към социалното одобрение.

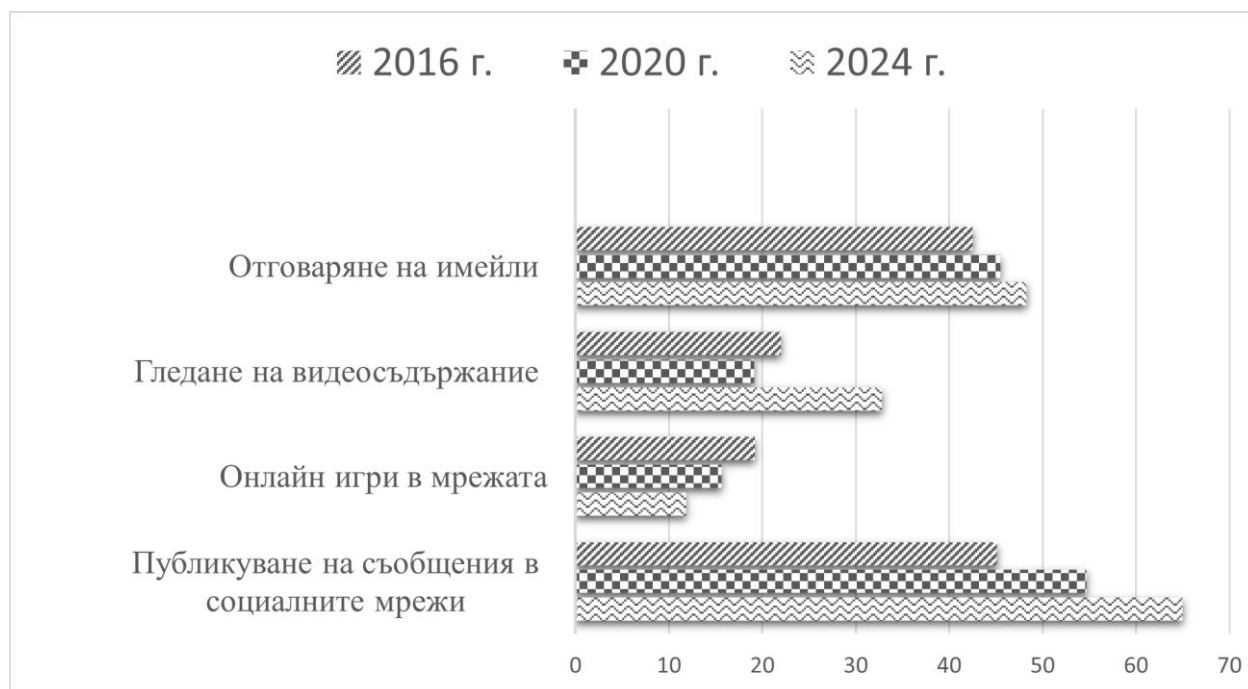
Дигиталната среда насърчава културата на мигновеното удовлетворение, а това води до зависимост от кратки емоционални стимули. В социалните мрежи се използват кратки форми на съдържание – видеа и съобщения, които се редуват непрекъснато. Понеже свикват да реагират на такива стимули, много млади хора често имат проблеми с концентрацията и това им пречи да се фокусират върху задачи в училище, изискващи по-задълбочен анализ и критическо мислене. Младежите, които отделят много време за онлайн игри, нерядко се откъсват от действителността, като така губят способността си да се справят ефективно със стреса в реалния живот. Възможно е да започнат да се чувстват депресирани или тревожни, защото не са изградили необходимите стратегии за справяне с проблемни ситуации.

Пристрастяването към дигиталния свят не се усеща веднага – истинските преживявания постепенно се подменят с моментни удоволствия. Онлайн пространството създава илюзия за емоционална обвързаност и често оставя незадоволена потребността от искрена човешка емоция и разбиране. Постоянната „врява“ от известия, съобщения и видеа в него заглушава вътрешния ни диалог. Влизането в режим на „дигитална пауза“ или в режим на „мълчание“ в мрежата, от друга страна, помага за възстановяване на психичното равновесие и дава възможност за укрепване на емоционалната интелигентност.

ТЕКСТ 2 (ДИАГРАМА)

Дейности на младите българи в интернет (данни в %)

(Всички анкетирани са имали възможност да посочат повече от една дейност.)

14. Кои хора е най-вероятно да НЕ са податливи към зависимостта от дигиталната среда според Текст 1?

- А) Тези, които са привлечени от разнообразните моментни дигитални удоволствия.
- Б) Тези, които се противопоставят на различните ежедневни онлайн изкушения.
- В) Тези, които се влияят от изкривената представа за реалността в социалните мрежи.
- Г) Тези, на които им въздействат кратките дигитални емоционални стимули в интернет.

15. Според информацията в Текст 1 може да се направи изводът, че общуването в социалните мрежи:

- А) Насърчава създаването на виртуални приятелства, които не остават мимолетни.
- Б) Принуждава хората да се състезават помежду си за печелене на популярност.
- В) Поощрява критическото мислене при даване на мигновен отговор.
- Г) Може да доведе до сериозни проблеми от емоционален характер.

16. Според Текст 1 истински са преживяванията, които:

- А) Изграждат реални емоционални връзки и задоволяват потребността от разбиране.
- Б) Предизвикват мигновено задоволство и гарантират социално одобрение.
- В) Носят усещането за свързаност с много хора благодарение на социалните мрежи.
- Г) Създават емоции, породени от харесвания на лични постове в социалните мрежи.

17. Коя от посочените тенденции съответства на данните от Текст 2?

- А) През 2024 г. отговарянето на имейли бележи спад в сравнение с 2020 г.
- Б) През 2024 г. онлайн игрите в мрежата бележат ръст в сравнение с 2020 г.
- В) През 2020 г. гледането на видео в мрежата бележи спад в сравнение с 2016 г.
- Г) През 2020 г. публикуването на съобщения бележи спад в сравнение с 2016 г.

18. Като имате предвид информацията от Текст 2, запишете дейността, която в Текст 1 НЕ е посочена като пристрастяваща към интернет.

19. Въз основа на информацията в Текст 2 запишете дейността, за която е налице низходяща тенденция в рамките на целия изследван период.

20. Запишете ДВЕ дейности от Текст 2, които показват, че активността на младите българи в интернет постоянно нараства.

21. Препоръчайте на свой приятел ДВА начина да преодолее пристрастеността си към интернет, като посочите положителни последици от прилагането им.

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

21 август 2026 година

ЧАСТ 2 (Време за работа: 60 минути)

Отговорите на задачите от 22. до 40. включително отбелязвайте в листа за отговори.

22. В листа за отговори запишете САМО паронима, с който да поправите лексикалната грешка в изречението.

Сградата, в която днес се помещава Националната художествена галерия, е била царствен дворец.

23. За всяко празно място изберете УМЕСТНАТА дума и я запишете срещу съответната буква в листа за отговори.

Като музикален стил джазът (А) традиции от европейската и африканската култура. Джазовата музика откроява индивидуалността на изпълнителя, като му дава възможност да изрази собственото си (Б) за ритъм и мелодия. Динамичен и емоционален, джазът (В) силно въздействие върху слушателя.

- А) разграничава, съчетава, изгражда
- Б) предопределение, усещане, облекчение
- В) указва, отразява, оказва

24. Кой конфликт е заложен в интерпретацията на темата за любовта в „Колко си хубава!“?

- А) идеал – разочарование
- Б) любов – омраза
- В) вечност – преходност
- Г) страст – безразличие

25. Кой от мотивите е интерпретиран и в двата посочени откъса?

*С живота под вежди
се гледаме строго
и боря се с него,
доколкото мога.*

С живота сме в разпра...
(Н. Вапцаров, „Вяра“)

*Живот без маска и без грим –
озъбено, свирепо куче.*

*И трябва да се бориш неуморно,
и трябва да си страшно упорит,
за да изтръгнеш от зъбите
на туй настръхнало*

вбесено псе

парченце хляб.

(Н. Вапцаров, „Завод“)

- А) за грозотата и коварството на суровия живот
- Б) за напрегнатия двубой между човека и живота
- В) за безсмислието на човешкото съществуване
- Г) за обречеността на всяко човешко усилие

26. В кой от следните цитати природата е представена като разрушителна сила?

- А) *Небивала суша изгаряше земята. Напеченият от слънцето град потъна в прах и миризми. („Крадецът на праскови“)*
- Б) *Ил кат орел надвесен / над бездните стоя и моят ум фъркат / блуждае в хаоса... („При Рилския манастир“)*
- В) *Но мина зима снеговита, / отиде пролет дъждовита... („Градушка“)*
- Г) *Там едно бяло облаче бе се избързало над Витоша, а след него изскачаха, едно след друго, други по-малки и разпокъсани. („Ветрената мелница“)*

27. Кое от твърденията е вярно за Андрешко според диалога между него и съдия-изпълнителя?

- *Пусто дърво недоद्याно! От сиромашия се оплакват, а пиянстват като скотове...*
- *От добро ли е?... Не, не е от добро... Че пиянстват – пиянстват, всички пиянстват. За добро, а не от добро... Това човек като вас може и да си го запише.*
- *А-а, май и ти си пийнал, приятелю! Пък млад си още, мустаци не са ти никнали... Вашите селянци, пиши ги пропаднал народ и туйто!*
- *Пиши ги ти, господине, ние не знаем да пишем – рече момъкът...*

- А) Андрешко не може да прозре истинската природа на селяните.
- Б) Андрешко защитава селяните от нападите на съдия-изпълнителя.
- В) Андрешко не разбира думите на съдията поради необразоваността си.
- Г) Андрешко търси начин да се подобри животът на селяните.

28. Кое твърдение за думите на Бай Ганьо е вярно?

Ти седни тази вечер, па напиши една уводна статия. Тегли му едно верноподаничество, че сам князът да се слиса. Тури там: В а ш и с м и р е н и ч а д а, Н а ш б а щ а и т а т к о, в п р а х а н а А в г у с т е й ш и т е в и н о з е, нареди ги там като броеница, ти знаеш как. Па помени и за народа една-две думи, както му е редът.

- А) Очертават основното различие между българската и чуждестранната журналистика.
- Б) Разкриват политическите амбиции на Бай Ганьо да достигне до върховете на властта.
- В) Представят угодническото ласкателство като стил на байганьовската журналистика.
- Г) Изразяват патриотичната насоченост на новосъздадения вестник „Народно величие“.

29. Кое от твърденията е вярно?

- А) Както в „Песента на колелетата“, така и в „Балада за Георги Хених“ мисията на твореца е да придава смисъл на живота.
- Б) За разлика от „Песента на колелетата“ в „Балада за Георг Хених“ творческият труд е осмислен като благо за другите.
- В) Както в „Песента на колелетата“, така и в „Балада за Георг Хених“ творческият труд остава неоценен от другите.
- Г) За разлика от „Песента на колелетата“ в „Балада за Георг Хених“ вдъхновението на твореца се поддържа от любовта.

30. В коя творба изборът се утвърждава като порив към себеосъществяване?

- А) „Спасова могила“
- Б) „Две души“
- В) „Потомка“
- Г) „Спи езерото“

31. Коя тема е интерпретирана в текста на Елисавета Багряна?

*Сега зная: не греят в небето звездите
за отмора на нашите погледи влюбени,
не тъмнее дъбът, не ухаят липите,
за да можем под тях като в сън да се губим...*

*Ето, ти си отиде – и аз ще си ида.
Още някоя пролет и лято, и зима –
и на двата ни кръста, далечни, невидими,
имената ни може би няма да има.*

*А в небето звездите все тъй ще си светят
и ще тегнат гроздовете зрели наесен,
а напролет отново ще цъфнат дърветата
и под тях други двама ще минат унесени.*

- А) природата
- Б) животът и смъртта
- В) раздвоението
- Г) трудът и творчеството

32. Кое от твърденията за описанието от „Спасова могила“ е НЕВЯРНО?

В тъмнината се мяркаха мълчаливо и тайнствено човешки сенки като призраци, които внезапно никнеха из земята и пак потъваха в нея. Тук-там горяха огньове и около тях се чуваха откъслечни разговори или продължителни, дълбоки и болезнени охкания, от които настръхваше косата на малкия Монка.

- А) Подказва идеята за страдалческото съществуване.
- Б) Разкрива спасителната сила на словото и вярата.
- В) Откроява живота като пребиваване в света на сенките.
- Г) Загатва идеята за преходността на човешкия живот.

33. Заплахата творчеството да измени на мисията си, е разкрита:

- А) във „Ветрената мелница“
- Б) в „Песента на колелетата“
- В) в „Честен кръст“
- Г) във „Вяра“

34. Коя от посочените двойки творби разкрива творчеството като създаващо памет?

- А) „Железният светилник“ и „Балкански синдром“
- Б) „Потомка“ и „Песента на колелетата“
- В) „Новото гробище над Сливница“ и „Ноев ковчег“
- Г) „Честен кръст“ и „Две души“

35. Запишете ЕДНА идея за свободата, която се открива в интерпретацията на темата за природата в „При Рилския манастир“.

36. Обяснете накратко значението на делото на лирическият герой според откъса от „Паисий“.

*На ви мойта книга – тя е вам завет.
Нека се преписва и множи безчет
и пръска по всички поля и долини (...)*

37. Запишете САМО метафората, която подсказва липса на признателност към героите.

*Над вашият гроб забвенията цъфти.
Кои сте вий? Над сянката ви клета
не мисли никой днес освен поета
и майките свети.*

(Ив. Вазов, „Новото гробище над Сливница“)

38. Запишете ЕДНО значение на заглавието „Борба“ за смисъла на творбата.

39. Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор, като в листа за отговори срещу съответната буква запишете номера, под който е записано името на автора.

А) „До моето първо либе“

Б) „Железният светилник“

В) „Ветрената мелница“

1. Димитър Талев

2. Христо Ботев

3. Елин Пелин

40. В текст до 5 изречения съпоставете интерпретациите на темата за природата и човека в двата откъса, като коментирате:

- ЕДНА прилика между изображенията на природата в двата откъса;
- преживяванията на героите в единия и в другия откъс.

Здрачи се рязко. Притъмня.
Излезе вятър на въздишки.
Смеси́ха се небе, земя.
Духът природен се отприщи.
(...)
Последен гръм. Ни цвят, ни плод.
Светът осиротял изглежда.
Но в мъката мъжди живот,
на който казваме... надежда.
(Александър Калчев, „Буря“)

На завет всичко се прибира,
сърцето тръпне, в страх примира,
че горе – дим и адски тътен.
Вихрушка, прах... Ей свода мътен,
продран, запалва се – и блясък –
и още – пак – о, боже!... Трясък
оглася планини, полета –
земя трепери... Град! – парчета –
яйце и орех... Спри... Недей...
Труд кървав, боже, пожалей!
(...)
Че там жетварка бясна хала
просо, пшеница, ръж, ечмени –
безредно, зрели и зелени,
и цвят-надежди е пождала...
(Пейо Яворов, „Градушка“)

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

21 август 2026 година

ЧАСТ 3 (Време за работа: 120 минути)

Аргументативния текст напишете в листа за отговори на предвиденото място.

41. Напишете аргументативен текст в обем до 4 страници по ЕДНА от следните две теми:

Тема за есе

*Границите на свободата
(Есе)*

Тема за интерпретативно съчинение

*Човекът между простотата и сложността на битието
(Интерпретативно съчинение върху „Молитва“ на Ат. Далчев)*

Аз не помня, аз не съм видял
минаха ли моите години?
Ти не ме оставяй да загина,
господи, преди да съм живял!

Изведи ме вълн от всяка сложност,
научи ме пак на простота:
да отдавам сетния петак
от сърце на срещнатия просек.

Да усещам своя радостта
на невинното дете, което
първите снежинки от небето
сбира със отворена уста.

И без свян да мога да говоря
с простите на прост неук език...
Научи ме, господи велик,
да живея като всички хора.

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

21 август 2026 година

КЛЮЧ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ

Задача	Верен отговор	Брой точки
1.	В	1
2.	В	1
3.	А	1
4.	В	1
5.	В	1
6.	А	1
7.	А	1
8.	любознателността	2
9.	усложнено	2
10.	месеца	2
11.	когато	2
12.	подготви	2
13.	Спектакълът „Сън в лятна нощ“, който се играе в Младежкия театър, е своеобразно пътуване между любовта и илюзията. В своята интерпретация на Шекспировата комедия Диана Добрева, режисьор на постановката, създава завладяващ спектакъл, в който класическият текст се съчетава със съвременна естетика, за да акцентира върху темата за човешките копнежи.	5
14.	Б	1
15.	Г	1
16.	А	1
17.	В	1
18.	отговаряне на имейли	2
19.	онлайн игри(те)	1
20.	- отговаряне на имейли - публикуване на съобщения в социалните мрежи	2
21.	Текст	6
22.	царски	2
23.	А) съчетава Б) усещане В) оказва	3
24.	В	1
25.	Б	1
26.	А	1
27.	Б	1
28.	В	1

29.	А	1
30.	В	1
31.	Б	1
32.	Б	1
33.	В	1
34.	В	1
35.	<u>Примерни отговори:</u> Свободата да преоткрие доброто у себе си, човекът намира сред природата. Сливането на човека с природата освобождава от зло/освобождава творческия потенциал на поета.	2
36.	<u>Примерни отговори:</u> Определянето на книгата като завет подсказва светостта на делото на Паисий. Лирическият герой е убеден, че делото му ще обедини българския народ.	2
37.	забвенията цъфти	2
38.	<u>Примерни отговори:</u> Заглавието акцентира върху идеята за борбата като същност/смисъл на човешкото съществуване. Обобщение на човешкия стремеж към освобождение от потисничеството.	2
39.	А) 2 Б) 1 В) 3	3
40.	Текст	6
41.	Текст	30

* Към 35., 36. и 38. задача са посочени само примерни отговори, като при оценяването се приемат адекватни спрямо условието на задачите отговори, без да се изисква дословно възпроизвеждане на дадените примерни отговори.